

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 231/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetihó v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Arendackým, Železničiarska 13, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6CoCsp/1/2023 z 13. decembra 2023 takto

r o z h o d o l :

- Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6CoCsp/1/2023 z 13. decembra 2023 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6CoCsp/1/2023 z 13. decembra 2023 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.
- Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **180,34 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 19. marca 2024 domáhala vyslovenia porušenia svojich základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, vlastníť

majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhovala zrušiť namietaný rozsudok krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania a priznať náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobkyňa POHOTOVOSŤ, s.r.o. (ďalej len „žalobkyňa“), sa žalobou podanou na Okresnom súde Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) 27. apríla 2020 domáhala zaplatenia 3 053,62 eur s príslušenstvom z titulu nárokov vyplývajúcich zo zmluvy o úvere proti sťažovateľke. Žalobkyňa svoj návrh odôvodnila tým, že na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere z 15. júla 2016 poskytla sťažovateľke 2 700 eur s úrokom 33,03 % ročne. Celkovo mala sťažovateľka zaplatiť sumu 3 493,60 eur, ktorú sa zaviazala splácať v 12 mesačných splátkach vo výške 436,20 eur (od 15. augusta 2016 do 15. júla 2017), s RPMN 38,52 %, s výškou priemernej RPMN 23,58% a s poplatkom za expresné spracovanie úveru 100 eur. Po nezaplatení 4 mesačných splátok sa celý dlh okamžite zosplatnil (20. mája 2017). Sťažovateľka v priebehu rokov 2016 až 2017 žalobkyni uhradila 1 726,40 eur (v mesačných splátkach v rozsahu 150 eur až 440 eur). V prípade omeškania bola sťažovateľka povinná zaplatiť žalobkyni zmluvnú pokutu vo výške 10 % ročne z dlžnej sumy.

3. Žalobkyňa podaním z 22. marca 2021 zobrala žalobu späť v časti poplatkov, zmluvnej pokuty, ako aj úroku z úveru vo výške 33,03 %. Žalobkyňa tak žiadala len rozdiel medzi poskytnutou sumou úveru (2 700 eur) a sťažovateľkou uhradenou sumou (1 726,40 eur). Po späťvzatí žaloby sa žalobkyňa domáhala zaplatenia sumy 1 366,35 eur (spočívajúcej v istine v sume 973,60 eur, z poplatku v sume 100 eur a zmluvnej pokuty v sume 292,75 eur).

4. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 44Csp/20/2020 z 23. marca 2022 žalobu v časti jej späťvzatia zastavil (výrok I), v prevažnej časti žalobe vyhovel (výrok II), v zostávajúcej časti žalobu zamietol (výrok III) a priznal žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 42 % (výrok IV). V časti nároku na náhradu trov konania svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobkyňa sa domáhala zaplatenia sumy 1 366,35 eur (spočívajúcej v istine v sume 973,60 eur, v poplatku v sume 100 eur a zmluvnej pokuty v sume 292,75 eur), a preto konštatoval, že žalobkyňa bola úspešná v rozsahu 71 % (973,60 eur) a sťažovateľka bola úspešná v rozsahu 29 % ($1\,366,35 - 973,60 = 392,75$). Po odpočítaní úspechu sťažovateľky od úspechu žalobkyne je celkový úspech žalobkyne podľa okresného súdu v rozsahu 42 % (bod 38 rozsudku okresného súdu).

5. Sťažovateľka proti rozsudku okresného súdu podala odvolanie, v ktorom namietala, že žalobkyňa sa domáhala aj zaplatenia nezákonného zmluvného úroku (33,03 % ročne) spolu v sume 1 555,09 eur (ku dňu podania žaloby). Odvolanie odôvodnila tým, že po započítaní nároku na zmluvný úrok je celková suma, ktorej sa žalobkyňa domáhala 2 921,44 eur. Avšak okresný súd žalobkyni priznal iba nárok v sume 973,60 eur, a tým by mala byť podľa názoru sťažovateľky žalobkyňa úspešná len v rozsahu 33,33 % (a nie 71 %, ako tvrdí okresný súd) a sťažovateľka by mala byť úspešná v rozsahu 66,67 %. Po odpočítaní úspechu sťažovateľky od úspechu žalobkyne ($66,67 - 33,33 = 33,34$ %).

6. Krajský súd namietaným rozsudkom výrok II okresného súdu potvrdil (výrok I), vo výroku IV zmenil rozsudok okresného súdu a priznal žalobkyni náhradu trov konania v rozsahu 35,73 % (výrok II) a priznal žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok III).

Krajský súd namietaný rozsudok v jeho zmeňujúcej časti odôvodnil tým, že žalobkyňa sa domáhala zaplatenia celkovo 3 053,62 eur. Žalobkyňa bola úspešná v sume 1 109,10 eur (istina v sume 973,60 + 135,50 eur), a preto je úspech žalobkyne podľa názoru krajského súdu v rozsahu 99,07 %. Späťvzatím žaloby (1 934,13 eur) mala sťažovateľka v konaní úspech 63,34 %. Podľa názoru krajského súdu mala žalobkyňa vo výsledku úspech 35,73 % (úspech žalobkyne 99,07 % – úspech sťažovateľky pri čiastočnom späťvzati 63,34 %; body 22 a 23 namietaného rozsudku krajského súdu).

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka argumentovala, že namietaný rozsudok krajského súdu je nezákonný, nemá oporu v právnych predpisoch, a tým je z ústavnoprávneho hľadiska neudržateľný. Namietala, že pomer úspechu a neúspechu sa zohľadňuje vždy s ohľadom na pomer úspechu v celom spore. Právne predpisy neumožňujú rozhodovanie o trovách konania pred čiastočným späťvzatím žaloby a po ňom, a preto je toho názoru, že krajský súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania výrazne pochybil, ak posudzoval samostatne časť konania pred čiastočným späťvzatím žaloby a samostatne časť konania po späťvzati žaloby, pričom následne pomery úspechov sporových strán v týchto častiach konania navzájom odčítal. Rovnako argumentovala, že v čase vyhlásenia rozsudku okresného súdu bola predmetom sporu suma 1 109,10 eur, z ktorej bolo žalobkyňi priznaných 97 %. Súčasťou predmetu konania bol až do vyhlásenia rozsudku okresného súdu plný žalobou uplatnený nárok (3 053,62 eur), z ktorého bolo žalobkyňi priznaných iba 36,32 %, čo teda predstavuje jej skutočný čiastkový úspech, a preto tvrdila, že úspech sťažovateľky v skutočnosti predstavuje 63,68 %. Sťažovateľka je presvedčená, že krajský súd pri priznaní náhrady trov konania zásadne pochybil.

III.

Vyjadrenie krajského súdu

8. Ústavná sťažnosť sťažovateľky bola uznesením sp. zn. II. ÚS 231/2024 z 25. apríla 2024 ústavným súdom prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

9. Krajský súd vo vyjadrení uviedol, že namietaný rozsudok považuje za zákonný, závery v ňom prezentované nepovažuje za zjavné neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska za neospravedliteľné a neudržateľné. Predsedníčka senátu je toho názoru, že meradlom pre priznanie nároku na náhradu trov súdneho konania je zisťovanie pomeru úspechu, resp. miery úspechu sporových strán. Ak mala strana plný úspech v spore, prizná sa jej celá náhrada trov konania. Ak žiadna zo strán nemala v spore plný úspech, má každý z nich úspech čiastočný, t. j. každá zo strán (žalobkyňa aj žalovaná) je sčasti úspešná a sčasti neúspešná, čo nastalo v predmetnej veci. Ďalej tvrdí, že žalobkyňa mala v posudzovanom merite vecí v konaní úspech v rozsahu 99,07 % a sťažovateľka vo vzťahu k čiastočnému späťvzatiu mala úspech v rozsahu 63,34 %, potom je podľa názoru krajského súdu logickým vyústením pomer úspechu sporových strán v rozsahu 35,73 % na strane žalobkyne (úspech žalobkyne 99,07 % – úspech sťažovateľky 63,34 %). V závere ústavný súd žiada, aby zohľadnil právny názor predsedníčky senátu pri posúdení ústavnej sťažnosti.

10. Sťažovateľka v replike uviedla, že krajský súd vo svojom vyjadrení žiadnym spôsobom neodôvodnil svoj postup pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania. Sťažovateľka krajskému súdu vytyka, že zopakoval dôvody rozhodnutia bez reakcie na jej námietky uvedené v ústavnej sťažnosti. Tvrdí, že žalobkyňa zodpovedá za späťvzatie žaloby a táto časť nároku sa pre účely rozhodnutia o náhrade trov konania považuje za jej neúspech. Uvádza, že právne predpisy rozlišujú späťvzatie žaloby pred prvým pojednávaním vo veci a späťvzatie žaloby po otvorení prvého pojednávania len z toho pohľadu, či je potrebný súhlas žalovaného. Späťvzatie žaloby pred prvým pojednávaním, ako aj späťvzatie žaloby po otvorení prvého pojednávania znamenajú neúspech žalobkyne v nárokoch, ktorých sa späťvzatie týka. Tiež tvrdí, že žalobkyňa vzala žalobu čiastočne späť po vyjadrení sťažovateľky k žalobe (t. j. po prednesení procesnej obrany) s upozornením nedôvodnosti nárokov. Uviedla, že žalobkyňa jasne vyjadrila vôľu, aby sa niektoré zo žalobou uplatnených nárokov už ďalej neprejednávali, a že o tejto skutočnosti rozhodne súd vo veci samej, odkazujúc na § 145 ods. 2 Civilného sporového poriadku. V závere zastáva názor, že pomer úspechu a neúspechu sa zohľadňuje vždy s ohľadom na pomer úspechu v celom spore a právne predpisy neumožňujú rozhodovanie o trovách konania pred čiastočným späťvzatím žaloby a po čiastočnom späťvzati žaloby.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstatou konania je vyriešenie právnej otázky, akým spôsobom je potrebné určiť výšku náhrady trov konania podľa pomeru úspechu sporových strán v prípade, ak v konaní došlo k čiastočnému späťvzatiu žaloby. Súdny zastávajú názor, že úspešnosť žalobkyne má byť percentuálne vypočítaná samostatne pred čiastočným späťvzatím žaloby a po čiastočnom späťvzati žaloby, pričom tento rozdiel pomeru úspechu sporových strán je podľa názoru súdu v rozsahu 35,73 % na strane žalobkyne. S týmto právnym názorom kategoricky nesúhlasí sťažovateľka, ktorá tvrdí, že takýto výklad je zjavne svojvoľný a nesprávny.

12. Rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam civilných súdov o náhrade trov konania vychádza z toho, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00). Na tento výklad nadväzuje rozhodovacia činnosť ústavného súdu, ktorá zdôrazňuje jeho zdržanlivosť k výkladu zákonného práva o náhrade trov konania, keďže problematika trov konania má akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu namietaného výroku o trovách konania treba uchýľovať iba výnimočne pri zistení extrémneho zásahu do základného práva (I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

13. V zásade možno konštatovať, že pri preskúmaní rozhodnutí o náhrade trov konania v civilnom spore možno vychádzať z toho, že protiústavné sú také rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša

spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

14. Základom rozhodovania o náhrade trov konania v spore, ktorý skončil rozhodnutím vo veci samej tak, ako tomu bolo v tomto spore, je § 255 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého (1) súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci, a (2) ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania. Z týchto ustanovení je zrejmé, že v prípade plného úspechu v spore sa má úspešnej strane priznať plná náhrada trov konania a v prípade čiastočného úspechu do úvahy prichádza tomu korešpondujúce čiastočné priznanie náhrady trov. Toto ustanovenie má viesť k prevencii, aby strany nežalovali viac, ako im patrí podľa hmotného práva. Žalobkyňa bola pri posúdení žaloby v prevažnej časti neúspešná, a preto by mala byť priznaná náhrada trov konania so zohľadnením rozdielu medzi navrhovaným petitom a prisúdeným finančným vyrovnaním sťažovateľke.

15. Krajský súd namietané rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobkyňa mala v posudzovanej veci úspech v rozsahu 99,07 % a sťažovateľka vo vzťahu k čiastočnému späťvzatiu mala úspech v rozsahu 63,34 %, a tým je pomer úspechu sporových strán 35,73 % na strane žalobkyne (úspech žalobkyne 99,07 % – úspech sťažovateľky 63,34 %). Právny názor krajského súdu vyslovený v namietanom rozsudku teda nekorešponduje s pomerom úspechu strán v spore v namietanom konaní. Krajský súd pri rozhodovaní pochybil, ak posudzoval samostatne časť konania pred čiastočným späťvzatím žaloby a samostatne časť konania po čiastočnom späťvzati žaloby, pričom pomery úspechov sporových strán v týchto konaniach navzájom odčítal. Rozhodnutie o náhrade trov konania upravuje § 256 ods. 1 CSP a ukladá súdu povinnosť prihliadať na to, kto procesne zavinil zastavenie konania. Z namietaného rozsudku krajského súdu nepovažoval ústavný súd za preukázané, akým spôsobom skúmal dôvod čiastočného späťvzatia žaloby (porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7MCdo/4/2010 zo 14. septembra 2011).

16. Je nepochybné, že rozhodnutie o náhrade trov konania musí byť v súlade s priebehom konkrétneho konania. K tomu však treba poznamenať, že súčasťou priebehu konania je z pohľadu rozhodovania o náhrade trov konania jeho výsledok, ktorým bolo rozhodnutie v prevažnej časti v prospech sťažovateľky. V prípade, ak žalobkyňa vezme žalobu späť, zásadne platí, že zavinila zastavenie konania, a preto je povinná nahradiť trovy (§ 256 ods. 1 CSP). Ústavný súd konštatuje, že žalobkyňa bola pri uplatnení žalobného nároku nedôsledná, keď žalobou podanou na okresnom súde 27. apríla 2020 sa domáhala zaplatenia aj sumy 1 726,40 eur, ktorú sťažovateľka uhradila v roku 2016 až 2017. Ústavný súd konštatuje, že súdy pri priznaní náhrady trov konania nezohľadnili to, že v konaní došlo k čiastočnému späťvzatiu žaloby (22. marca 2021) z dôvodu uhradenej istiny pred podaním žaloby. Z čoho jednoznačne vyplýva, že procesné zavinenie čiastočného zastavenia konania bolo na strane žalobkyne. Z vykonaného dokazovania súdov vyplýva, že žalobkyňa sa domáhala celkového zaplatenia 2 921,44 eur (vrátane príslušenstva). Súdy priznali žalobkyni nárok v sume 973,60 eur. Z uvedeného vyplýva, že žalobkyni bol priznaný nárok v rozsahu 33,33 % (973,60 eur) a sťažovateľka bola úspešná v rozsahu 66,67 % (1 947,84 eur). Po odpočítaní úspechu sťažovateľky od úspechu žalobkyne (66,67 % - 33,33 % = 33,34 %) celkový

úspech sťažovateľky tak predstavuje 33,34 %. Preto sťažovateľka správne argumentuje, že náhrada trov konania mala byť priznaná jej, a nie žalobkyni (§ 255 ods. 2 v spojení s § 256 ods. 1 CSP).

17. Rozhodnutie krajského súdu nielenže nevychádza zo znenia § 255 CSP, ale ani ďalšia argumentácia krajského súdu neobsahuje také prvky, ktoré by viedli k naplneniu účelu noriem o náhrade trov konania. Základným účelom týchto noriem je odškodniť stranu sporu za výdavky, ktoré jej vznikli v dôsledku opomenutia konania druhej, procesne neúspešnej strany. Preto je rozhodnutie krajského súdu výsledkom zjavne nesprávneho právneho posúdenia, čo viedlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a obsahovo zhodného práva na spravodlivé súdne konanie. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že namietaným rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd uvádza, že v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (II. ÚS 182/06, III. ÚS 693/2021, III. ÚS 657/2021) otvára priestor na to, aby sa krajský súd sám vyrovnal s ochranou uplatnených práv hmotného charakteru. Preto ústavný súd sťažnosti v časti, v ktorej sa sťažovateľka domáhala vyslovenia porušenia práva hmotnoprávnej povahy, nevyhovel, uprednostňujúc právomoc krajského súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv sporových strán pred ochranou v konaní pred ústavným súdom (porov. III. ÚS 701/2022).

19. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľky na zrušenie namietaného rozsudku a vrátenia veci krajského súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel [§ 133 ods. 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)]. Krajský súd je v ďalšom konaní viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

V.

Trovy konania

20. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 180,34 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 1 ods. 3, § 10 ods. 1, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 61,41 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) spolu s režijným paušálom vrátane 20 % DPH.

21. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu